

FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINI RIVOJLANTIRISH

Valiyeva Adiba Alisherovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU Tarix fakulteti "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada fuqarolik jamiyati institutlarining jamiyatni demokratlashtirish va yangilashdagi o'rni, ularning huquqiy asoslari va rivojlanish bosqichlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT), ommaviy axborot vositalari va o'zini o'zi boshqarish organlarining davlat boshqaruvidagi ishtiroki masalalari ko'rib chiqilgan. Maqolada "Kuchli davlatdan — kuchli fuqarolik jamiyati sari" tamoyilining amaliy ahamiyati yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *Fuqarolik jamiyati, nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT), mahalla, jamoatchilik nazorati, ijtimoiy sheriklik, demokratik islohotlar, huquqiy davlat.*

Аннотация: *В данной статье анализируется роль институтов гражданского общества в демократизации и обновлении общества, их правовая основа и этапы развития. В ходе исследования рассматривались вопросы участия неправительственных некоммерческих организаций (НПО), средств массовой информации и органов самоуправления в государственном управлении. В статье подчеркивается практическое значение принципа «От сильного государства к сильному гражданскому обществу».*

Ключевые слова: *Гражданское общество, неправительственные некоммерческие организации (НПО), махалла, общественный контроль, социальное партнерство, демократические реформы, верховенство права.*

Abstract: *This article analyzes the role of civil society institutions in the democratization and renewal of society, their legal basis and stages of development. During the study, the issues of the participation of non-governmental non-profit organizations (NGOs), mass media and self-government bodies in state governance were considered. The article highlights the practical significance of the principle "From a strong state to a strong civil society".*

Keywords: *Civil society, non-governmental non-profit organizations (NGOs), mahalla, public control, social partnership, democratic reforms, rule of law.*

Bugungi kunda har qanday demokratik davlatning rivojlanish darajasi undagi fuqarolik jamiyati institutlarining erkinligi va faolligi bilan o'lchanadi. O'zbekiston Respublikasining yangilangan Konstitutsiyasida fuqarolik jamiyati institutlariga alohida bob ajratilgani bu sohaning naqadar dolzarb ekanligini ko'rsatadi.

Fuqarolik jamiyati — bu shunchaki tashkilotlar yig'indisi emas, balki inson huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qiluvchi, davlat ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatuvchi muhim mexanizmdir.

Ushbu maqolaning maqsadi mazkur institutlarni yanada takomillashtirish yo'llarini ilmiy va amaliy jihatdan asoslab berishdan iborat.

Adabiyotlar o'rganishFuqarolik jamiyati tushunchasi klassik faylasuflardan tortib zamonaviy siyosatshunoslargacha keng o'rganilgan. G.Hegel o'zining "Huquq falsafasi" asarida fuqarolik jamiyatini "ehtijojlar tizimi" va davlat bilan oila o'rtasidagi muhim bo'g'in sifatida ta'riflagan.

O'zbekistonlik olimlardan A.Azizxo'jayev fuqarolik jamiyatini inson manfaatlari birinchi o'ringa chiqadigan ijtimoiy makon sifatida baholaydi. Shuningdek, so'nggi yillarda qabul qilingan "Ijtimoiy sheriklik to'g'risida"gi hamda "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi qonunlar ushbu sohaning nazariy va huquqiy bazasini boyitishga xizmat qilmoqda.Fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish bir necha muhim yo'nalishlarni qamrab oladi.

1.Huquqiy kafolatlarni kuchaytirish: Ma'lumki, "Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatining kafolatlari to'g'risida"gi Qonun soha vakillariga keng imkoniyatlar beradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, hozirda mamlakatimizda 9 mingdan ortiq NNTlar faoliyat yuritmoqda.

2.Mahalla institutining o'rni: O'zbekiston tajribasida mahalla fuqarolik jamiyatining poydevori hisoblanadi. Kitoblarda ta'kidlanganidek, "Mahalla — demokratiya maktabi". U nafaqat ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, balki joylarda davlat organlari faoliyatini nazorat qilish funksiyasini ham bajaradi.

3. Jamoatchilik nazorati: Bu mexanizm orqali fuqarolar davlat dasturlari va budget mablag'larining sarflanishida bevosita ishtirok etishmoqda. Ayniqsa, "Ochiq budget" loyihasi fuqarolik faolligini yangi bosqichga olib chiqdi."Fuqarolik jamiyati mustahkam bo'lgan joyda korrupsiya darajasi past, davlat qarorlari esa xalqchil bo'ladi." (Siyosiy tadqiqotlar to'plamidan).Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, fuqarolik jamiyati institutlari rivojlanishi uchun faqat qonunlar kifoya qilmaydi; aholining siyosiy va huquqiy madaniyatini ham oshirish lozim. Ijtimoiy sheriklik asosida davlat grantlari va subsidiyalarining ajratilishi NNTlarning moliyaviy barqarorligini ta'minlamoqda.

Biroq, joylardagi ayrim ijro organlari tomonidan jamoatchilik nazoratiga to'sqinlik qilish holatlari hamon uchrab turibdi.Xulosa qilib aytganda, fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish — bu davlatning kuchsizlanishi emas, balki jamiyatning kuchayishidir. Kelgusida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish taklif etiladi:NNTlarni ro'yxatga olish jarayonini yanada soddalashtirish;Raqamli texnologiyalar orqali "Elektron jamoatchilik nazorati" tizimini kengaytirish;Yoshlarning fuqarolik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hegel G.W.F. Huquq falsafasi. — Toshkent: Adolat, 2012.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2023.
3. 2010.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.